

Mirko Kunčič:

Sveti Nikolaj.

*N*ašo dečico
je osrečil sveti Nikolaj:
polno vrečico
lepih ji reči
je prinesel naskrivaj...

Ej, ta dečica! —
Lička so ji zardela,
kakor da je v belo mlekce
pala rdeča vrtna roža,
kakor da so v jasnem polju
križem-kražem zavihrali
živi makovi cvetovi...

Ej, ta deca naša!
Nič ne vpraša,
kje naj Nikolaj dobó —
le dovolj naj bo
za želodčke,
in zadosti sladka paša!

Rejenka.

(Nadaljevanje).

Ne daleč od Čekalkove hiše kraj gozda je stalo na skalni steni znamenje, postavljeno iz grobega kamena. V njem je visela podoba Matere božje.

V lepem mesecu maju so hodile vaške deklice k temu znamenju in krasile sveto podobo s poljskimi cvetkami. Če je bil lep večer, je klečalo tam pol Krasnova. Pobožne Marijine pesmi in iskrene molitve so se tam dvigale k zvezdnatemu nebu, kjer kraljuje Mati božja, ozaljšana z zvezdami. Med petjem pobožne množice so se milo glasili slavci, je šustel zeleneči gozd, in vlažne pomladanske sapice so sušile pot s čela utrujenih vaščanov.

Pred podobo Matere božje je plapolala svetiljka, ki jo je ves maj napolnjevala in prižigala Čekalka. Umeje se samoobsebi, da je vedno klečala med drugimi Marijinimi častilkami tudi Anica tik nje. To so bili res trenutki prave neskaljene sreče.

Pa Čekalka ni hodila k Materi božji pri gozdu le v krasnem mesecu majniku; obiskavala je to kapelico tudi poleti in jeseni, če je bilo količkaj ugodno vreme, vsako soboto in molila tam ob lahnem utripanju svetiljke, in Anica je hodila ž njo.

Nekoč, okoli godu svetega Janeza Krstnika, sta šli Čekalka in Anica po solnčnem zahodu spet k priljubljeni kapelici. Anica je izmolila z rednico nekaj češčenamarij, toda nestanovitna otroška misel se je z molitvijo kmalu utrudila, in oči Aničine so jele bloditi po lepi okolici. Tedaj je zagledala v grmovju, kakor bi letale iskre. Pocukala je rednico za krilo in zašepetala:

»Babica, poglejte, kaj pa je to?«

Čekalka se je zdramila iz molitve, pogledala in rekla:

»To so kresnice.«

»Kresnice?« se je začudila deklica. »I, kaj pa so to — kresnice?«

»No, to so mušice, ki se svetijo kakor iskre.«

»Zakaj se pa svetijo?«

»No, počakaj, povem ti vse.«

Rednica je sedla na kamen poleg kapelice, privila Anico k sebi, pa je jela pripovedovati:

»Ko je umrl sveti Janez, tisti, ki je Jezusa krstil v reki Jordanu — Herod ga je dal obglaviti —«

Anica je prikimala, da ve.

»Ko je torej sveti Janez umrl, so pokopali njegovo truplo, in ljudje so hodili na njegov grob molit in pripovedovali so, da se ruša nad njegovim grobom giblje, kakor bi sveti Janez ne bil mrtev, ampak kakor bi v grobu dihal. In prišlo je tudi mnogo paganov na tisti sveti grob, verjeli so v čudež in se dali krstiti. To je pa jezilo nekega hudobnega kralja, pa je prepovedal ljudem, moliti na njegovem grobu. Ali čimbolj je prepovedoval, tembolj so ljudje romali tja. In godili so se veliki čudeži na tistem grobu.

Nato se je kralj še boj razsrdil in rekel svojim dvorjanom: 'Videli boste, da ne bo tja nobenega več!' Ukazal je torej krvnikom, da bi truplo svetega Janeza izkopali in sežgali, pepel pa razmetali na vse strani. Pa ker je bil tako hudoben in ni verjel nikomur, niti krvnikom ne, je šel sam ž njimi na grob, dal sveto truplo izkopati, vreči v ogenj in videl je na svoje oči, kako gori. In ko je bilo sveto truplo sežgano, so vzeli krvniki lopate pa razmetali pepel na vse strani, da so letele iskre. A te iskre je izpremenil Bog v žareče mušice. Te so se razletele po vsem svetu in vsako leto letajo poleti ter svetijo po vsem svetu, da bi se vsi ljudje spomnili Jezusovega prijatelja, svetega Janeza, in ga častili.«

Anica je pobožno gledala sveteče se mušice in nehote sklenila roke.

Prišel je pred kresom najveseljši dan vsega leta — slavnost presvetega Rešnjega Telesa. Čekalkova sta o njem že dolgo prej pripovedovala Anici in se veselila nanj kakor otroka. Čekalka je kupila rejenki novo krilce in ruto, da bi mogla tedaj k procesiji. Prosila je tudi v bližnji vasi prijateljico, da bi ji pomagala deklico obleči.

Ko so šli o svetem Rešnjem Telesu zjutraj v cerkev, je bil Krasnov kakor izpremenjen. Po vsej vasi je bil drevored mladih brez, pred hišami pa je bilo vse pometeno. Cesta, koder je imela iti procesija z Najsvetejšim, je bila potresena s vrtnimi in poljskimi cveticami. Nebo se je smehljalo v najveselejši modrini, in še zrak je dišal nekako svečano. Anici se je zdel ves svet lepši, in njeno mlado srce je kar vriskalo od veselja. Pri fari ji je Karla tako lepo skodrala lase, da je bila Anica kakor angelček na podobi. Ko ste se potem vrnili domov, je Čekalka oblekla Anico v novo krilo, dala ji v roke košarico s cvetjem in jo po prvem zvonjenju peljala v cerkev.

Pri Tomčih, Križarjevih, Dostalovih in Novakovih so imeli pred vrati postavljene oltarje in na njih toliko podob, zrcal, pisanih tkanin, vencev in cvetic, da nikoli tega. Tako lepih oltarjev še v cerkvi ni bilo — tako vsaj se je zdelo Anici. Vso pot v cerkev ni črhnila besedice; samo smehljala se je, gledala in strmela.

Potem pa v cerkvi tisto dišeče rožno cvetje! In crgle na koru, pa petje, pa zlati plašč, ki ga je imel župnik pri sveti maši! A po sveti maši tista procesija! Spredaj šolski otroci, potem mladeniči, dekleta, gospodje, godci, pevci, potem učitelj in deklice, ki so sipale cvetje. Ministrantje so nosili goreče sveče, cerkvenik je kadil s kadičnico, gospod župnik je pa nesel pod nebom presveto Rešnje Telo.

O ti moj Bog, to je bilo lepo, kakor v samih nebesih! Anici se je zdelo, da ni več na zemlji. Srce se ji je tajalo od sreče, ki ji je sijala iz oči.

Kmalu za njo je šla v procesiji stara Čekalka, in so ji tudi od radosti iskrile oči, ko je gledala svojo ljubo rejenko.

(Dalje.)

Prvi sneg.

I.

godaj zjutraj se je Francelj napol prebudil in privzdignil zaspano glavo. Upri je zaspane oči v gosto temo, ki je še gospodarila po sobi. Ta hip je v peči votlo zadonelo od velikega železnega lonca, ki ga je mati potiskala k ognju. Iz kuhinje pa mu je zadonelo na uho nerazločno govorjenje. Fantu se je zazdelo, da je ujel besedo: sneg. Ali isti hip mu je že tudi omahnila glava nazaj na vzglavje, in Francelj je spet zasnul.

Čez nekaj časa so v kuhinji zaropotala drva, ki jih je nekdo vrgel na tla. Ropot je Franclja spet zbudil. Sanjalo pa se mu je ravno, da je padlo snega do kolen. Dobro je to vedel. Toda takoj nato se je domislil, kakor da je že prej nekaj slišal o snegu, česar pa zdaj ni mogel dognati, je-li bilo tisto resnica ali samo sanje. Sneg pa je bil kakor za vse otroke tako tudi za našega Franclja nad vse važen in pomemben pojav, tembolj, ker je bil to prvi sneg tistega leta. S snegom pač nastopi nova doba za mladino, novo veselje in nove skrbi. Franclju je ob tej misli hitro šinilo v glavo kepanje, drsanje in sankanje in sneženi možakarji, ki jih bo ustvarjal, in sto in sto drugih stvari, ki so vse izpeljive samo pozimi v snegu.

Zato ga je tako razvnela ta vest o snegu, čeprav še ni bil čisto na jasnem, ali je pal sneg v resnici ali samo v njegovih sanjah.

In začel je ugibati, kako je pravzaprav: ali je res slišal nekaj o snegu iz kuhinje, ali se mu je le sanjalo. O tem je ugibal nekaj minut in se trudil, da dožene, kaj je res. Ali, plent vendar! — nikakor ni mogel priti na jasno. Če se je oklenil prvega, so mu resnične sanje izpodbile ves up; če se je pa hotel sprijazniti s sanjami, se mu je nehote oglasil dvom in mu razdiral zvezo. Nejevoljen sam nase je že mislil planiti pokonci in steči k oknu, da pogleda, kako je s to rečjo, toda čudnobrž ga je premagala spet dremavost, in Francelj je vnovič zaspal ter spal tako trdno, da je preslišal celo očetovo ctepanje z zasneženimi čevlji na hišnem pragu. Prebudilo ga je šele neko zvonjenje. Zvonilo je namreč k zornicam, ker je bilo v adventu.

Ko je odzvonilo, je stopila v izbo mati, privila svetiljko pod stropom, odprla vrata v kamro in zaklicala: »Vstanite! K maši je že odzvonilo. Pa hitro, brž!«

In je poklicala vse tri po imenu drugega za drugim, in vsakega posebej zdramila iz spanja.

Prvi se je odzval Francelj.

»Mamica, ali je res padel sneg?« je vprašal.

»Res, res. Le brž vstani in se obleci, da gospod ne bodo čakali na ministranta.« — Francelj je namreč ministriral pri maši — zato ga je mati še bolj naganjala.

»Halo! Peter, Janez, pokonci! Vstanita in poglejta: sneg imamo, sneg!«

Tako je zdaj Francelj dramil svoja dva, še bolj zaspana bratca, ker se jima ni nič mudilo v cerkev. Pa ju menda tudi sneg ni toliko zanimal kot Franclja. Bila sta namreč malo starejša od njega. Ker pa Francelj ni nehal klicati, se je Janez, najstarejši, razhudil in zarohnel nad njim:

»Ti in tvoj sneg! Kaj pa rogoviliš po sobi, jesihar!«

Francelj se je že pri oknu zanimal, če je snega res padlo do kolen, kakor se mu je bilo sanjalo. Pa tega ni mogel spoznati. Napol oblečen in obut za silo je šel nato ven in se prepričal, da je snega padlo še prav malo — komaj za dva prsta visoko.

Ko se je vrnil v sobo, sta bila brata že pokonci. Pa so se umivali in oblačili vsi skupaj. Toda šmenta! onadva, ki sta vstala pozneje, sta bila prej opravljena kot Francelj. Njemu se je namreč odtrgal najprej jermenček pri enem čevlju, potem pa še pri drugem, in to ga je zamudilo in hudo ujezilo. Brata sta se mu posmehovala. To ga je še bolj razongavilo. Potem je imel novo neprijetnost: zamudo s kapo in suknjičem, ki ju ni mogel najti v temni kamri. Iskal je in vse premetal povesod, pa nič ni našel. To ga je tako pograbilo, da se je že glasno jezil in zabavljaj bratoma, češ, da sta mu onadva nalašč kam skrila, medtem ko je bil on zunaj. Brata sta mu ugovarjala, se posmehovala in ga še celo dražila. Dalje se pa nista brigala zanj. Ko sta bila gotova, sta brez Franclja odšla v cerkev. Mati in sestra sta pa odšli še pred njima.

Zdaj je prinesel Francelj iz sobe svetiljko in pričel stikati in brskati po vseh luknjah v kamri. Ker je bil razburjen, so se mu tresle roke, in še svetiljko bi bil kmalu razbil. Odneseł jo je nazaj, ne da bi bil kaj našel.

Najti pa teh reči tudi mogel ni v kamri, ker ju tam sploh bilo ni. Suknjič se je namreč mirno greł v sobi za pečjo, kapa se je pa hladila v kotu za mizo še prav tako, kakor jo je bil tja vrgel on sam v svoji nerednosti in zaspanosti prejšnji večer. On pa je hotel oboje imeti zdaj na vsak način v kamri in se je strašno hudoval še naprej nad bratoma, češ, da sta onadva vsega kriva.

Medtem je pri cerkvi vnovič pozvonilo. Maša se je pričela. Franclja je streslo, toda suknjiča le ni bilo in ga ni bilo... Naš ministrant je spoznal, da bo moral ostati doma. Ves iz sebe od jeze in razburjenosti se je vrgel na posteljo in začel ihteti: »Nič! Pa ne grem! Brez suknjiča in brez kape že ne grem. Pa ne grem — in tudi v cerkev ne grem. Naj le ministrira mežnar sam, če hoče!«

V hišo je stopil oče. Francelj v kamri je utihnil, se potuhnil in pridržaval sapo. Oče je vzel s klina pri peči svoj havelok, ga ogrnil, nato pa ugasnil svetiljko pod stropom in tudi odšel. Vrata za sabo je zaklenil in vtaknil ključ v žep, misleč, da gre zadnji iz hiše kot navadno.

»Zdaj pa imam!« si je mislil Francelj, ko je zaškrtal ključ v vratih. Postalo mu je tesno okrog srca, nekoliko zato, ker bo brez maše, in še bolj, ker ga ne bo pred oltarjem, kar bodo takoj vsi opazili. Če bi ne bil ministrant, bi že kako prepričal, da je bil v cerkvi na takem kraju seveda, da ga niso videli.

Zdaj pa — kako? Takoj bodo nad njim vsi: »Kje si pa bil? Kje? Kje? Zakaj te pred oltarjem ni bilo?«

Najhujša in najstrožja bo seveda mati, ker je najbolj vneta za božjo reč in najbolj pobožna. To bo ploha, če ne bo še toča, toča. — Palica bo pela, to je kakor enkrat ena.

Začelo je Franclja skrbeti, kajti palice se je bal. In sramotna se mu je zdela in grda, da je videti ni mogel in še manj trpeti. Kolikokrat jo je že skrivaj zlomil ali skrnil! Toda palica je bila le še vedno pri hiši. Imela je svoj stalni prostor na najvišji polici ob skledniku.

Tudi to jutro mu je nenadoma šinilo v glavo, da bo najboljša, če palico lepo skrije ali jo zlomi in vrže v peč. Medtem, ko jo bodo iskali ali dobili drugo, se bo on že lahko kako izmuznil iz hiše in ubežal kam. Tačas bo pa naval najhujše jeze minul, kakor navadno, in on bo rešen vsega najhujšega.

Ko je pričela počasi lezti prva svetloba skozi okna v hišo, se je Francelj spravil iz kamre v sobo ter se približal skledniku. Pogledal je gor: palica je bila na svojem mestu. V skledniku pa je bilo tudi šest lončenih skled in še nekaj druge posode. Francelj se je spel na klop, da pograbi in potegne palico dol. O komedija vendar —! Ta hip, ko se je oprijel z levo roko sklednika, z desno pa segel po palici, privzdignivši se na prste, ta hip — — ali niso odrekli vsi zgornji žebliji pri skledniku, in sklednik je zropotal z vso svojo težo in s skledami vred na tla, on sam pa telebil ob peči pod klop, kot je bil dolg in širok. Zašklepetale so sklede po tleh in se razletele na sto in sto kosov. Sklednik se je tudi polomil pri padcu, ubil šipo v oknu — in polomija je bila neznanska. Bog se usmili!

Francelj se je precej udaril. A kaj to — ustrašil, ustrašil! Kar sapa mu je zaprlo; samo zijal je, zijal z očmi in z usti, toda ziniti ni mogel ničesar.

Ko se je malce zavedel, mu je bila prva skrb, kako bi se kam skrnil ali ubežal. Oh, če se ne skrije, bo joj in lom, kakor da je šla vsa hiša na cepere! Kajti podreti in polomiti sklednik, razbiti šest skled in še šipo povrhu, to tudi ni za vsak dan... Še neznansko huje bo to, kakor zamuditi mašo in ministriranje povrhu zaradi jopiča in kape v sam delovni dan. Zato proč, iz hiše ven, kamorkoli! — Toda kako? — — Vrata so zaklenjena — — —

Franclju postane hudo in tesno okrog srca kakor še nikoli prej. Oh, Bog ti pomagaj, kako bi se skrnil, kako se izmazal?

Nenadoma se mu pa posveti v glavi. Vstane in jo ubere nazaj v kamro. Tam se nekoliko ogleduje in pomišlja, pa je bil takoj gotov s svojim načrtom: »Sila kola lomi — in tudi to bo dobro!« Kar brž začne znašati raznovrstno ropotijo: sveženj cunj, ki so ležale v košari, dva para očetovih štibal, en par copat, pručico in še en stolček in še nekaj ropotije in vse to zmeče in razstavi pod očetovo posteljo. Potem se splazi od strani za to ograjo in se stisne v najbolj oddaljeni in najtemnejši kotiček, misleč, ta navlečena roba ga bo branila vsega hudega ta nesrečni dan.

Toda zgodilo se je drugače, kakor je Francelj pričakoval.

(Konec.)

Jež in oven.

(Pravljica.)

Nekoč sta se v gozdu srečala jež in oven ter se začela prepirati, kdo izmed njiju bi bil hitreje po strmini navzdol. Pa sta se končno zedinila v tem, da napravita poizkus. Jež se je zvil v klopčič pa se skotalil v dolino; oven pa, ki jo je tudi udri po strmini navzdol, se je s tako silo z glavo zaletel v neko bukev, da je ostal na mestu mrtev.

Jež se je ob mrtvem ovnu zamislil, pa si je dejal, da bi bilo ovno meso prav dobra hrana. Samo nikogar ni imel, ki bi mu pomagal razkosati ovna. Zato si je šel poiskat mesarja. Najprej je naletel na zajca. Ta je vprašal ježa, kam gre. Jež mu je odgovoril, da išče mesarja. Nato mu zajec pokaže zobe, da bi ga prepričal, kakó je dober mesar. Jež pa ni bil zadovoljen z njim in je šel dalje. Srečal je lisico — pa je tudi ni smatral za sposobno. Končno je naletel na volka. Jež ga je obvestil, da išče mesarja. Volk mu je pokazal zobe. Jež je bil zadovoljen pa ga je povabil, naj gre za njim. In sta šla.

Volk je takoj raztrgal ovna na štiri kose. Ko je odtrgal prvi kos, je dejal: »Ta bo za mojega strica.« Drugi kos je določil za svojega očeta, tretjega za svojo mater, a četrtega za samegasebe.

»Kaj pa bo ostalo meni?« ga je vprašal jež. Na to se je volk zakrohotal in dejal: »Za tebe je tisto, kar je ostalo.«

Ježa je hudó užalilo, da ni dobil nič od ovna, pa je zato pozval volka, da gresta na sodišče, iskat pravice. Volk je bil zadovoljen. Prišla sta do železne pasti, in jež je dejal: »To je sodišče!« Potrkal je s svojo nožico po železju in zaklical: »Gospod sodnik, stranke čakajo — vstanite!«

To je jež večkrat ponovil, toda sodnik se ni hotel javiti.

Volk, ki je opazoval ježa, se je končno razjezil: »Daj, da ga jaz zbudim!« Nič ni čakal odgovora, ampak je kar udaril po pasti s tako silo, da se je takoj ujel. Jež je skočil malo vstran ter se začel rogati volku.

— Kmalu nato je prišel kmet s sekiro, da ubije volka. Ko je kmet prvič udaril volka po glavi, je dejal jež volku: »To je za tvojega strica.« Drugi udarec je bil za njegovega očeta, tretji za njegovo mater, a pri četrtem se je volk zgrudil in poginil. »Ta je pa za tebe!« je menil jež, »oven bo pa ostal cel meni!«

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

9. Kako je na luni.

(Konec.)

Pa glej spet novega spaka! Kaj bo pa to? Na daljnem obzorju se je pokazala izredna zvezda. Vedno višje se je dvigala in prav tako se je dvigala kot luna, ko vzhaja zvečer na zemlji. Pa tudi podobna je bila luni, le da je bila videti blizu dvanajstkrat večja od nje. Ker je bila večja, je imela seveda tudi več svetlobe. Že so njeni žarki prodrli do naših potnikov tako, da je vedno bolj zginjala tema okrog njih. Še je bila sicer tema, vendar je pojemala, in sicer toliko bolj, kolikor višje na nebu se je prikazovala ta prečudna zvezda. Skoraj bo profesor lahko spravil svojo električno svetiljko.

Za hip obstanejo naši potniki, da rekoliko pobliže premotrijo to zvezdo. Radovedni se ozirajo proti nji. Peterčku in očetu pa se dozdeva, da so na nji podobni obrisi, kot jih nosi naša zemlja na svojem površju. Radost jima obžari lica ob tem spominu, pa tudi profesorju se zjasni obraz, ko po kratkem pomisleku zapiše očetu in Peterčku to pojasnilo:

»Ta zvezda je naša zemlja. Le dobro si jo oglejta, pa se bosta prepričala.«

Oče in Peterček sta res kmalu opazila na zemlji severni in južni tečaj, opazila atlantiški ocean in južnoameriški trikot. Škoda le, da nista imela s seboj onega profesorjevega daljnogleda, s katerim so na zemlji tolikokrat opazovali zvezde in posebej luno. Morda bi bila opazila še natančneje vse podrobnosti, gledajoča z lune na zemljo, kot jih opazimo z roči z zemlje na luno — in nele morda, ampak prav gotovo bi jih bila opazila, saj sta še zdaj kar s prostim očesom mogla doznati najvišje gore na zemlji, kakor so: Gauri-zankar (8844 m), Kinčin-džinga (8586 m), Davalagiri (8180 m) in še marsikatero drugo gorsko veličanstvo. Kakor je v resnici, tako se namreč tudi dejansko vidi zemlja z lune dvanajstkrat, odnosno devetinštiridesetkrat večja, kot je luna. Primerno njeni velikosti je seveda tudi jasnina, ki prihaja od zemlje na luno, sorazmerno dokaj večja, tako da so se naši potniki sprehajali po luni ob večji svetlobi kot zemljani po svoji materi-zemlji, kadar jim jo luna najjasneje obseva.

Nič čudnega torej, da je postajal stari profesor ob teh doživetjih vedno bolj zamišljen v svoje znanstveno raziskavanje lune in vedno pozornejši na zanimivosti lune. Kar vleklo ga je vedno dalje, da se prepriča na lastne oči še o tej in oni trditvi, ki jo je na zemlji zagovarjal v svojih učenjaških razpravah in razgovorih.

Drugače pa je bilo pri srcu malemu njegovemu stričniku Peterčku. Ko je gledal z lune na zemljo, ki je sijala pred njim v vsej svoji jasnini, ga je spet kar prevzelo domotožje in želja, da se čimprej povrne k ljubi mami, ki morda pretaka za njim grenke solze ob misli, da morda ne bo nikdar več videla svojega Peterčka.

Tako se je otroku stožilo ob tej misli, da je bridko zajokal. Stari profesor, ki je bil ves zatopljen v svoje znanstvene nauke o luni, ni seveda niti zdaleka

opazil, da Peterček joka. Pa četudi bi bil opazil, bi se bil malo zmenil za fantičeve solze. Zakaj sivolasi starina je bil ves prožet od samega hrepenenja in veselja, da more vendar enkrat tako od blizu proučevati luno v vseh njenih podrobnostih.

Česar pa ni opazil profesor, je opazil Peterčkov oče. Tudi njemu je namreč prišlo na misel, da bi bil že skoraj čas, da se vsi trije vrnejo na zemljo. Ko pa je opazil Peterčkove solze, je takoj razumel njih vzrok.

Pristopil je k profesorju, pa mu dal znamenje, naj se vrnejo na kraj, kjer je zrakoplov in z zrakoplovom čimprej pohite na zemljo.

Starina pa se je delal, kakor da ne razume očetovih znamenj. Še vedeti ni hotel nič o zrakoplovu, pač pa jo je hotel urno pobrati dalje. Toda oče se je razvnel in iznova raztolmačil profesorju, da se treba vrniti na zemljo. Tedaj je tudi učena starina zrogovilil. Togoten je potegnul kos papirja in začel čakal očetu pod nos:

»Norca! Ali mar mislita, da sem prišel na luno samo na uro gledat? Jaz nameravam napisati debelo knjigo o luni. Zato ostanem tu, da jo temeljito proučim. Pa tudi vidva ostaneta z menoj; zakaj zrakoplov — kot vesta — je razbit, in zato sploh ne moremo na zemljo.«

Ta odgovor je očeta užgal. Kakor brez uma je zgrabil starega profesorja in ga začel mikastiti, da je možic hropel in stokal. Pa je tudi zbral vse svoje moči in se četu krepko postavil v bran. Tako sta si stala nasproti tik nad brezdnom velikanskega žrela, ki se je globoko odpiralo sredi lunine ravnine.

Peterček je gledal srdita moža in uvidel tudi, da lahko padeta vsak čas v prepad. Oh, in za oba se je tako močno bal! Eden mu je bil nad vse ljubljene oče, drugi pa učeni stric, ki je vedel toliko o zvezdah... Kaj naj stori? Začel je vpiti na ves glas in mahati z rokami...

* * *

Skozi duri spalnice je motno posijala luč. Peterček je malo odprl oči.

»Mama!«

»Pa kaj je, Peterček, da vpiješ?«

»Mama!«

»Si bolan? — Ali se ti je kaj sanjalo?«

»Sanjalo, mama.«

Luč je zaplapola med durmi. — Noč.

Ptički iz ilovice.

Eden izmed Jezuščkovih mladostnih tovarišev je bil našel zunaj pred mestnimi vrati jamo z obilno ilovico. Lepega dne je tekel Jezus s svojimi prijatelji tjakaj ven, kjer je nudila mehka, vlažna glina posebno priliko za igranje. In otroci so poséli okrog jame in oblikovali iz gline in ilovnatga testa vsakovrstne zale ptičice; karkoli poletava pod božjim solncecem, vse so izkušale ponarediti spretne ročice: lastovice z dolgim škarjastim repom, golobčke z golšo in brez nje, penice in črnoglavke, ščinkavce in siničke, da, celo milo Jerico z lepo perjanico na temenu. Otroci so upodabljali med dlanmi valjasta telesa, prilepljali nanje peroti, iztezali spredaj šilaste kljunčke, nasprotni konec pa stlačili s ploščatim kremenom tako, da je nastal iz njega rep. V glavo so pa vtaknili drobcene kamenčke, tako da so imeli ptički tudi oči. Izdelane umetnine je pokladal Jezus lepo v vrsto na solnce, da so se sušile, in drugi otroci so ga posnemali.

Pa je prišel mimo po poti star Žid, prenapeto pobožnjašk saducej v črnem kaftanu (halji), z valujočo brado in zalisci pred ušesi, eden izmed tistih znancev iz evangelija, ki so služili Bogu samo z ustnicami, njih srce pa je bilo daleč od njega. Ta hudi mož je hodil pred mestnimi vrati gor in dol, čital iz svojega talmuda (sveto pismo stare zaveze) in praznoval soboto. Ko je dospel do igrajočih se otrok ob jami, je dvignil za trenotek oči proč od svojega čtiva. Opazil je otroško igro in vzrožil kot vihar:

»Gadja zalega, ali ne veste, kaj je to sobota? Tako prelamljate postavo Mojzesovo: se igrate in delate na svet dan? Ti pa, Jožefov sin, ti druge celó zapeljuješ s slabim zgledom! Vse skupaj naj vas...!«

Tedaj ga je prekinil Jezus: »Praznuj svojo soboto tako, kakor jo jaz, in Bog bo zadovoljen s teboj!«

Židovski gorečnejš se zdaj še bolj razjezi. Ves besen se zakadi proti otrokom. Ti se razlete kakor preplašeni piščanci na vse strani, Žid pa hoče v razjarjenosti poteptati vse ptičice-igračke. Toda eden izmed otrok se ni dal preplašiti: Jezus je mirno obsedel med svojimi ptički, narejenimi iz ilovice. Tedaj pa, ko pridrvi Žid mimo, ploskne z ročicami in — oj čudo! — v mrtva glinasta trupla šine iskra življenja — ptički zavihité krila in — smuk! — odlete, preden jih zadene brca jeznega saduceja. Tedaj Žid ostrmi in odpre usta na široko, da bi bil človek mislil: Ptice so izletele ravno iz te votline!

Iz ozračja pa je odmevalo vriskajoče žgolenje na zemljo. Vedno više in više so se dvigali ptički v ozračje, da — tako je poučil Jezus starega Žida — povprašajo Boga, kako je treba posvečevati sobotni dan.

Stari saducej je stisnil ves blede glavo med rameni in se izgubil proti domu. Otroci pa so tudi tekli domov in pripovedovali to čudovito zgodbo slehernemu, kdor jo je hotel poslušati.

Griša:

Vprašanje.

Ko pada listje z vej,
kaj misliš, drug, povej?
Kot vetrič vrh drevesa
te nema groza stresa.

Zamaknjen v bežne dni,
duh tvoj nazaj strmi,
ko polja in livade
so še cvetele mlade.

In misliš kakor mlad:
jesen prinese sad.
A gluha se odziva
pred tabo prazna njiva.

Ni redko ničev up
in prazen boja hrup:
jesenski dih zaveje,
in listič pade z veje.

✉ Mladinski novičar. ✉

Le pamet, pamet! Blizu Inomosta (kraj Heking) sta one dni ušla od staršev dva fantiča - brata. Kmalu nato je došlo naznanilo iz Srbije, da sta bila tam prijeta in ustavljena. Kdo je bil kriv, da sta jo 13 in 15 letna brata popihala od doma? Čitala sta »indijancarice« ter ušla, da bi šla streljat krokodile. Imela sta s seboj nekaj denarja, atlant, kompas in pištolo... Kino in slabo berivo je strup za mladino.

Tolažba. V kraju Botsberg (Bavarsko) so se igrali otroci s slamoreznico. Fantiči so vrteli, neka deklica je pa vlagala. Pri tem je pa prišla po nesreči z roko pod nož — in v hipu je bila roka odrezana. Mati je skoraj omedlela, ko je prihitela na kraj nesreče. Deklica ji je pa rekla: »Mati, ne jokajte, saj imam še eno roko!«

Dvojna žalost. Pričetkom preteklih velikih počitnic je prišel neki deček na odmor k svojim staršem v Müllerstadt (Bavarsko). Ker je bilo vroče, se je šel kar neutegoma kopat. Pa čujte! Čez par ur so ga prinesli mrtvega na dom. Ta pogled je očeta tako prevzel, da mu je otrpnilo srce, in se je zgrudil mrtev na tla. — Koliko je bilo takih naglih slučajev smrti v preteklem poletju tudi pri nas — in večinoma o priliki kopanja! V deročih, hladnih vodah so kopajoči se mladi ljudje le preveč predrzni in bahavi.

Kaj pa to...? O samih nesrečah bi imel poročati mladinski novičar. Na Viču pri Ljubljani se je po neprevidnosti in v nagli nepazljivosti dne 30. avgusta zaletel deklica Marija Kršman pred mimovozeči avto, ki jo je zadel tako hudo, da

je na mestu izdihnila. Pripravljala se je ravno, da se vpiše v šolo — bilo ji je 6 let — pa jo je Bog nenadoma poklical k sebi. Bolj ko se množi avtomobilsko vozovje, bolj bo treba skrbeti, da se bo mladina ob prometnih cestah in ulicah znala varovati nesreč. Mnogi otroci so namreč že tudi proti avtomobilom postali zelo predrzni. Tik pred njimi hočejo preteči cesto.

Čudovit slučaj — bi zapisal navaden časopisni poročevalec, dasi se nobena reč ne pripeti kar slučajno, ampak po sklepu božje previdnosti. Tam v Šoštanjju je padel 27. avgusta v strugo Pake štiriletni fantiček (piše se Destovnik). Struga je izpeljana pod dvoriščem neke gostilnice. Pa kaj se je zgodilo? Voda je dečka srečno prenesla skozi temni predor. Na drugem koncu ga je pa rešil iz vode neki me-sarski pomočnik. Fantič je bil takoj pri sebi, samo rekel je, da je bilo notri strašno temno. Ko bo znal moliti, naj se lepo zahvali svojemu angelu varihu za krepko pomoč.

»Še v cerkev stopimo!« — so si prigovarjali otroci v nemškem kraju Hasloch, ko so bili prišli tja spomladi od nekod na izlet, da si ogledajo najbolj moderno tovarno za smodnik. Med tem pa, ko so v cerkvi molili, je zletela vsa tovarna v zrak. »Srečen slučaj jih je rešil,« — so poročali časopisi... Tale beseda »slučaj«, ki jo ljudje tolikokrat zlorabljuje, človeka kar razdraži. Kakor da se kaj slučajno zgodi! Ali ni Bog, ki vse vodi in vlada? Še las človeku ne pade z glave brez božje volje. Otroci, ki so bili rešeni, so se brez dvoma zahvalili svojim angelom varihom, da so se nesreči umaknili v cerkev! — Tista tovarna je takorekoč izginila z zemeljskega površja, s tako silo jo je razneslo. Bila je pa najmodernejša te vrste in je izdelovala tak smodnik, ki nima nič duha.

Vsako poletje ima smrt uprav med mladostnimi osebami obilno žetev. Izbere si tudi vodne vrtince in globine, kjer se ji lov na neprevidne mlade kopalce prav hitro in brez težav posreči. Dne 18. julija je po nesreči zdrknil učenec 6. razreda v Ljubljani, Jožef Šetina, v Gruberjev prekop Ljubljani, in po njem je bilo. — V Račah pri Mariboru sta se isti dan ponesrečili pri kopanju v neki kotanji dve štirinajstletni deklici, Šijanec in Sovinc. Ena je znala plavati, druga pa ne. Plavalka je hotela rešiti svojo potaplajočo se tovarišico, ki je zašla na globoko, pa je svojo dobro voljo plačala s smrtjo. Obe sta izginili pod vodo. Pomoč je prišla prepozno.

Strah pred kačjo zalego ni prazen. Preteklo poletje sta v vasi Drenovo blizu Sarajeva umrla kar dva majhna pastirja, ker sta bila pičena od kač. Pasla sta čredo ovac. Kar nenadoma je čutil eden od teh oster pik strupene kače. Tovariš je priskočil, ko je slišal krik nesrečnega fantiča, na pomoč in hotel kačo pobiti s količem. Toda kača se je zakadila tudi vanj in ga pičila. Oba siromaka sta že drugi dan umrla. Na paši je pač treba tudi opreznosti, zlasti v krajih, kjer se kačja golazen rada plodi in skriva.

Neprijetna družba. V južni Franciji so prišli v neki cirkus k mladinski predstavi šolski otroci. Med predstavo je pa odpovedala elektrika. Nastala je silna zmešnjava. Povečal jo je še strah, kajti, ko se je spet zasvetilo, so bili med otroki štirje mogočni levji. Na srečo pa so bile živali še bolj preplašene kot otroci. Po-brisali so jo brž na prosto. Toda zunaj je hudo snežilo. To pa sinovom vroče Afrike ni bilo všeč. Brž so odhlačali nazaj v suženjstvo železnih kletk. Napravili niso nobene nesreče. En sam otrok je padel, a se je urno spet vzravnal.

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Mrtev.

Mrtvega grob ne vrne.
Mrtvih ne nosijo nazaj.
Mrtvi ne rabi variha.
Mrtvi je slep.
Mrtvi molče.
Mrtvi več ne grizejo.
Mrtvega zobje ne bolé.
Mrtvi več ne upajo.
Kdor je mrtev, je za dolgo.
Za mrtvega je svet mrtev.
Mrtvega prijatelji so tudi mrtvi.
Mrtvi učé žive.
Mrtvih nihče ne zavida.
Mrtvi se ne morejo braniti.
O mrtvih govôri le dobro.
O mrtvih je lahko legati.
Če mrtvi ne grizejo, ni treba mrtvih griziti.
Za mrtvimi jokati in vreme napovedovati je prazno delo.
Ni zmiraj mrtvemu namenjeno, kar se njegovi rakvi stori.
Mrtev napovedani dolgo živi.

Reki.

Mrtev biti na kaj.
Za žive in mrtve.
Do mrtvega.
V mrtvo ime tajiti.
Mrtev denar.

Drobiž.

Kaj je narodna zavest?

(Piše Vitogoj Slavenko.)

(Konec.)

Zelo ugleden nemški redovnik, zdaj vseučiliški profesor, je izjavil na nekem zborovanju (leta 1913.): »Tudi jaz sem Nемеc in ljubim svoj narod.«

V teh besedah je povedano, kaj je narodna zavest. **Da se veselo in pogumno priznavamo k svojemu narodu in da ljubimo svoj narod** — to je narodna zavest.

Narodna zavest je nekaj dobrega. Po božji volji je, da smo Slovenci; torej je tudi po božji volji, da se zavedamo in da priznavamo, da smo Slovenci.

Vera nas uči ljubezni do bližnjega in tudi ljubezni do lastnega naroda. Krščanska ljubezen je urejena ljubezen, in čim bližji nam je kdo, tem večjo ljubezen smo mu dolžni. Starše in sorodnike moramo bolj ljubiti kakor tuje ljudi, tako moramo tudi lastni narod bolj ljubiti kakor druge narode.

Toda naš bližnji je vsak človek, in Kristus nas uči, da moramo ljubiti vse ljudi. Vsi ljudje so nam bratje v Kristusu, in pred Bogom smo vsi ljudje ena velika družina. Ljubiti moramo svoj narod, toda pri tem ne smemo nikdar zaničevati ali sovražiti drugih narodov. To bi ne bilo krščansko. Varovati se moramo take paganske ljubezni do lastnega naroda, ki obožuje svoj narod in zaničuje, dela krivico in sovraži druge narode.

Tudi onega, ki nas žali, ki nam dela krivico, ki nas sovraži, ne smemo sovražiti. Kristus pravi: »Ljubite svoje sovražnike, dobro storite tistim, ki vas sovražijo, molite za tiste, ki vas preganjajo in obrekujejo.« Tudi sovražnih nam narodov ne smemo sovražiti. To zahteva mnogo samopremagovanja.

Nekateri sosedni narodi delajo našemu narodu veliko krivico. Zatirajo naš narod, v kolikor biva pod njihovo oblastjo, in mu odrekajo njegove naravne pravice. Zlasti mu kratijo naravno pravico, izobraževati se na podlagi materinega jezika. Potujčiti hočejo naš narod.

Mi vsled tega drugih narodov ne smemo sovražiti; a krivici, ki jo delajo našemu narodu, se smemo in tudi moramo upreti. Kajti ljubezen do svojcev se mora pokazati v dejanju. In čimbolj zatirajo naš obmejni narod ali obmejne dele našega naroda, tembolj moramo ljubiti zatirane obmejne brate in sestre.

Z gorko ljubeznijo moramo ljubiti zatirano domovino, kakor jo je ljubil pesnik, ki je pel:

Ker ves te svet tepta z nogami,
jaz ljubim tem srčneje te,
jaz ljubim tem zvesteje te,
a ljubim te — s solzami!

(S. Gregorčič.)

Naša dolžnost je, da pomagamo zatiranim obmejnim bratom; papež je sloves-

no proglasil za pagansko, kruto načelo, da zatiranemu narodu ni treba pomagati. (Syll. 62.)

A mi sami smo šibki. Ozreti se moramo po zaveznikih. Naš mali slovenski narod je na severu in zahodu obdan od mogočnih tujih narodov. Naši naravni zavezniki so predvsem drugi slovanski narodi. Zato moramo gojiti veliko ljubezen zlasti do teh. V svetovni vojni je bilo najbolj bridko za vsakega iskrenega Slovenca to, da so se morali naši ljudje bojevati proti našim slovanskim bratom po krvi in po jeziku, proti Rusom in Srbom.

V pretekli dobi se je v naši mladini in v našem ljudstvu pač močno gojilo avstrijsko domoljubje, a državne oblasti so nekam postrani gledale na gojitev slovenskega in slovanskega rodoljubja. In prav to je povzročilo razpad stare Avstrije. Kajti v stari Avstriji sta uživala vse pravice samo dva naroda: Nemci in Madžari. Ta dva gospodujoča naroda sta druge narode v državi pritiskala k tlom. Zato so drugi narodi začeli smatrati Avstrijo za neusmiljeno mačeho. In so tudi smatrali za rešitev, ko je razpadla stara Avstrija. Modri možje so sicer že zdavnaj prej spoznali, da tako ravnanje z nenemškimi in nemadžarskimi narodi ne bo vodilo do dobrega konca. Tako je pisal znani rešitelj nove Avstrije dr. Seipel leta 1916.: »Če hočemo pridobiti narode za Avstrijo, jim je treba dokazati, da morejo biti dobri Avstrijci in hkrati tudi narodno zavedni Nemci, Čehi, Italijani, Slovenci itd.« Toda vodilni krogi ga niso poslušali.

Nam Slovencem so najbližji Srbi in Hrvatje. Znabiti pridobimo kdaj k tej trozevi še tudi Bolgare, da bo svobodno solnce sijalo združenim jugoslovanskim narodom od Jadranskega do Egejskega in Črnega morja.

Molimo k Bogu, da se to čim prej uresniči.

In pomnimo besed, ki jih je govoril stari Svarun sinu Iztoku: »Velik bo Sloven, bival bo v mirnih hišah, rejene bodo njegove črede, svobodno solnce mu bo svetilo leto in dan, če bo složen z brati. Inače pride tujec, postavi mu peto na tilnik — in svobodni narod postane rob.« (Finžgar, Pod svobodnim solncem.)

1. Spremenitev.

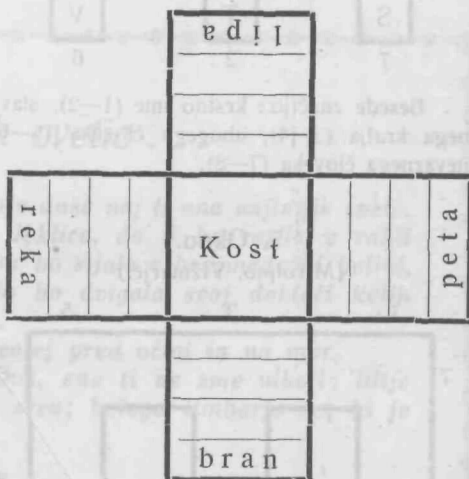
(Miroljub, Kočevje.)

Loka, koza, sreča. tla, šola, pila, vera, lipa, kupa, vlaga, resa, vijak, rog, bol, veda, šola, veža, mira, žaga, konec, sik, svit, soba.

Spremeni v prvi besedi eno, v drugi dve, v tretji eno, v četrti dve črki itd.; nove črke povedo zgodovinski dogodek.

2. Spremenitev.

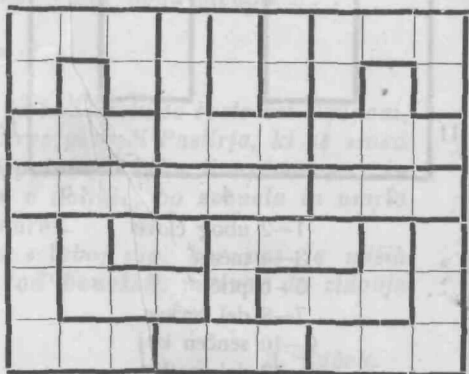
(Miroljub, Vižmarje.)

Spremeni v besedi »kost« in v naslednjih dobljenih besedah vedno le po eno črko tako, da dobiš v četrti vrstici označene besede.

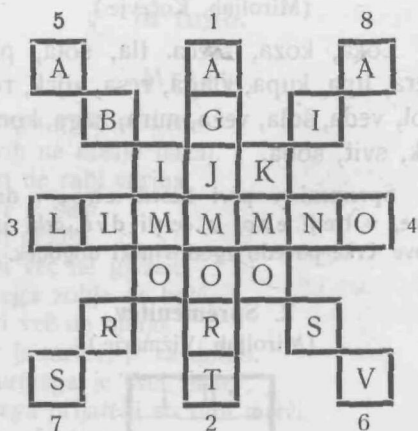
3. Sestavnica.

(Miroljub, Vižmarje.)

Razreži goenji pravokotnik ter sestavi iz dobljenih delov ime ruskega pisatelja.

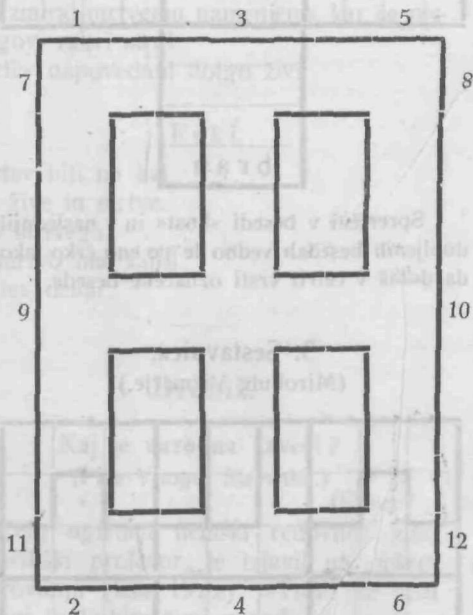
4. Zvezda.

Besede značijo: krstno ime (1–2), slav-
nega kralja (3–4), ubogega človeka (5–6,
nevarnega človeka (7–8).

5. Okno.

(Míroljub, Vižmarje.)

- 1–2 ubog človek
- 3–4 mesec
- 5–6 ptič
- 7–8 del cerkve
- 9–10 senčen kraj
- 11–12 del rastline.

1. Rešitev denarja v 3. številci:

Denar svetá vladar.

Začneš pri desni črki nad krono. Ta je prva. Potem šteješ od tu devet predalov in dobiš drugo črko. Potem štej dva, nato pet praznih predalov. Tistih predalov, ki si jih že porabil, ne smeš več šteti.

2. Rešitev suhega drevesa v 3. številci:

Samo s tujimi očmi lahko vidiš svoje napake.

Začneš pri tisti veji, ki ima samo en odcepek (t. j. vrh) in samo eno črko. Nato vejo z dvema črkama. A katera je prva, katera druga? Veja, na kateri visi črka A, ima samo en majhen odcepek, veja na kateri visi M, pa dva odcepka. Prvi je A, drugi M. Vzemimo vejo s tremi črkami. Črka O visi na veji z enim odcepkom, S na veji z dvema in T na veji s tremi odcepki, itd.

3. Rešitev podobnice v 3. številci:

Miši ne moreš vzeti več ko življenje.

4. Rešitev nagrobne plošče v 3. številci:

»Nebeški mir Gospod naj da ti —
jaz molim naj, ti pa, o mati,
le mirno spi,
le sladko spi.«

Zaznamuj napis z zaporednimi številkami in rešitev ti bo lahka.

Opomba.

Rešilci naj nam oprosté, da smo morali tokrat odkloniti sprejem mnogih rešitev, ker niso bile dopisnice ali pisma dovolj oz. prav kolkovana. Ob tej priliki opomnimo, da zadostuje, ako nam rešitve naznanite na dopisnici; kadar pa jih pošljete v pismu, je pač prav, da napišete Vrtčeve rešitve na poseben in Angelčkove spet na poseben list.

Rešilci in imena rešilcev — ki se spejemajo le tekom 10 dni po izidu lista in se objavljajo le imena onih rešilcev, ki bdo rešili vse zagonetke — v prihodnji številki.